

הקדמה למסכת יבמות

מהותה של מצות יבום

נאמר בתורה, בסוף פרשת כי תצא, בענין היבום:

”כי ישבו אחים יחדו, ומת אחד מהם, ובן אין לו.

לא תהיה אשת המת הוצה לאיש זר.

יבמה יבוא עליה, ולקחה לו לאשה, ויבמה.

והיה הבכור אשר תלד, יקום על שם אחיו המת,

ולא ימחה שמו מישראל.”

ובהמשך הענין נאמר, שאם ממאן היבם לקחת את אשת המת, אלא מעדיף לחלוץ לה, עולה היבמה השערה, אל מקום בית הדין, ואומרת:

”מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל.”

ומצאנו בדברי הראשונים כמה משמעויות למצות היבום, וכיצד היא נועדה להקים לאח המת ”שם בישראל”.

א. יבום אשת המת על ידי משפחת המת, נהג עוד לפני מתן תורה, ומצינו לפרשת יבום אצל תמר כלתו של יהודה.

רש”י בביאור החומש [בראשית לח ח], מסביר את הדברים שאמר יהודה לאונן בנו, לאחר מיתת ער [בנו הבכור של יהודה], ואחיו של ער]:

”בא אל אשת אחיך, ויבם אותה, והקם זרע לאחיקך” – שהבן הנולד מן היבם והיבמה יקרא על שם המת.

והרמב”ן תמה על דבריו, שהרי אין מצוה לקרוא לבן שנולד מן היבום כשם האח המת, וכפי שיבואר לקמן בגמרא בפרק שני [כד א].

ויתכן שכונת רש”י אינה לקריאת שמו של הבן כשם האח המת, אלא שהזרע שיוולד מן היבום יחשב כהקמת שם לאח המת.

וביאר הרמב”ן, שענין היבום הוא סוד גדול, ולכן, סירב אונן [שידע סוד זה], ליבם את תמר, משום שידע כי ”לא לו יהיה הזרע”.

וכתב עוד, שהיו החכמים הקדמונים, קודם מתן תורה, יודעים את התועלת הגדולה שיש ביבום אשת המת על ידי בני משפחתו, ואת הענין המיוחד שיש ביבומה על ידי אחיו של המת. ולכן, האח של המת קודם ליבום, לפני כל שאר הקרובים.

ומוסיף הרמב”ן, ש”ענין היבום” שייך גם בשאר הקרובים הראויים לרשת את המת, כמו האב [אלא משניתנה תורה נאסרה כלתו ליבום], אלא שיבומו של האח עדיף יותר מיבום הקרובים האחרים.

וכאשר באה תורה ואסרה את נשות הקרובים, רצה הקב”ה להתיר איסור אשת אח מפני היבום, ולא רצה שידחה מפניו איסור אשת אחי האב, ואיסור אשת הבן.

ומחדש הרמב”ן, כי ענין ה”גאולה” שמצינו במגילת רות, ומחמתו לקח בועז את רות לאשה, הוא עניין היבום.

כי חכמי ישראל הקדמונים, שידעו את הענין